

Yerel Yönetimlerde Spor Yoluyla Sürdürülebilir Kalkınma: Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor Çalışması Sustainable Development Through Sports in Local Governments: Kocaeli Metropolitan Municipality Kağıtspor Case Study

Öğr. Gör. Dr. Eda ADATEPE

Bayburt Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü
edaadatepe@bayburt.edu.tr
ORCID: 0000-0003-1254-9300

Prof. Dr. Hakan KOLAYIŞ

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü
hkolayis@sakarya.edu.tr
ORCID: 0000-0001-9448-1463

Öz

Daha sürdürülebilir yaşam biçimlerine olan talep arttıkça, yerel yönetimler de uyum sağlamak için bir çaba içerisine girmiştir. Son yıllarda sürdürülebilir kalkınma kavramı da, büyük başarı öyküleri ile birlikte anılmaktadır. Bu kavram akademik araştırmalarda, iş alanlarında ve yönetişimde de önemli bir konu haline almıştır. Bilindiği üzere, yerel yönetimlerin ülkenin çevresel, sosyal ve ekonomik kalkınmasında sorumlulukları vardır. Sürdürülebilir kalkınmanın dostu olarak nitelendirilen alanlardan biri de spordur. Ancak bir eylem, çaba, strateji veya plan olmadan spor kendi kendine kaos içinde gelişemez. Merkezi hükümet makro sorunlarla ve makro politikalarla meşgulken, yerel yönetimler, coğrafi bölgenin insan ve doğal kaynaklarını herkesten daha iyi bilen, en yakın mahalli müşterek idaredir. Bu araştırma, spor yoluyla Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor'da yapılan alan çalışması hakkında bilgi vermektedir. Hazırlanan el kitabı incelendiğinde, bahsedilen her bir girişim Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile bağlantılı olduğu görülmektedir. Çeşitli sürdürülebilirlik uygulamalarının teşvik edilmesi, pratik bir şekilde uygulanması, özellikle olumsuz çevre etkisinin azaltılması ve geleceğe olumlu, somut bir miras bırakabilme noktasında bu çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Sürdürülebilir Kalkınma, Spor

Abstract

As the demand for more sustainable lifestyles increases, local governments have also made an effort to adapt. In recent years, the concept of sustainable development has also been mentioned with great success stories. This concept has also become an important issue in academic research, business and governance. As it is known, local governments have responsibilities for the environmental, social and economic development of the country. One of the areas that is considered friendly to sustainable development is sports. But without an action, effort, strategy or plan, sport cannot develop in chaos on its own. While the central government is preoccupied with macro issues and policies, local governments are the nearest local joint administration that knows the human and natural resources of the geographical region better than anyone else. This research provides information about the case study carried out at Kocaeli Metropolitan Municipality Kağıtspor in order to realize the United Nations Sustainable Development Goals through sports. When the prepared handbook is examined, it is seen that each initiative mentioned is linked to the Sustainable Development Goals. It is thought that this study is important in terms of encouraging various sustainability practices, implementing them in a practical way, reducing the negative environmental impact and leaving a positive and tangible legacy to the future.

Keywords: Local Governments, Sustainable Development, Sports

1. Giriş

Günümüzde spor, hayatın birçok alanını etkisi altına almış, bireyi ve toplumu ilgilendiren, özellikle ekonomik katma değer yaratan, bunun yanında sosyal ve çevresel etkileri yüksek bir eylem olarak görülmektedir. Spor herkese ait uluslararası ortak bir dildir. Aynı zamanda, çatışmaların çözümü ve barışın inşası için güçlü ve birleştirici bir faktördür (Beutler, 2008). Sporun birleştirici faktör olması, onu bir savunma ve iletişim aracı olarak daha da etkin kılmaktadır. Bu nedenle sporu ve spor etkinliklerini sürdürülebilir kılmak; ülkeler, şehirler, kurum ve kuruluşlar için önemli kazanımlar elde etmenin bir yolu olarak görülmektedir (Jago ve Shaw, 1998).

Bu kazanımların elde edilmesi için de yerel yönetimlerden daha sürdürülebilir yaşam biçimleri taleplerini karşılayabilmek için, çeşitli eylem, strateji, plan ve yaklaşım gibi uygulamaların hayata geçirilmesi beklenmektedir. Spor sürdürülebilir kalkınmanın en büyük yardımcı olarak faaliyet gösteren bir alandır.

Bu bağlamda, yerel yönetim hizmetleri bünyesinde, Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor özelinde Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni başarabilmek adına gösterilen bu çaba, geleceğe doğru önemli bir adım atmaktır.

Bu çalışma yerel yönetimler, sürdürülebilir kalkınma, bunların spor ile ilişkisi, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kağıtspor Kulübü için yapılan çalışmayı, elde edilen/edilecek olan kazanımların değerlendirmesini ve önerileri içermektedir.

Çalışmada; yerel yönetimler, sürdürülebilir kalkınma, spor ile ilişkileri ve bunlar ile ilgili konular mevcut literatür taranarak incelenmiştir. Literatürde yer alan çalışmalar etik kurallar dâhilinde irdelenerek, yapılan çalışmaya zemin oluşturulmuştur. Bu çalışmanın derleme niteliğinde oluşu, Etik Kurul Kararı'nı gerekli kılmamıştır.

2. Yerel Yönetimler ve Spor

Ülkemiz kamu yönetim kavramı genel olarak iki ana sistemden meydana gelmektedir. İlki merkezi yönetim, ikincisi ise yerel (yerinde) yönetim olarak literatürde ve uygulamada yer almaktadır. Adem-i Merkeziyet ya da taşra yönetimi kavramları da yerel yönetim ile birlikte kullanılmaktadır (Henden, 2005). Yerel yönetimler Çiçek (2014) tarafından yapılan tanımlamada, yerel topluluğun mahalli müşterek ihtiyaçlarının giderilmesi için merkezi yönetimin dışında meydana getirilen, halkın karar organlarını seçim yoluyla belirlediği ve özerk yönetim yapısı ile örgütlenmiş modellerdir.

Yerel yönetimler, 2709 sayılı 1982 yılı Anayasamızın 127. Maddesinde belirtildiği üzere “ il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.” ifadesi ile tanımlanmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982). Anayasada belirtilmiş olan devlet kavramı ile de belediyelere anayasal bir sorumluluk yüklenmiştir. Bu noktada sporun halka

ulaştırılmasında önemli görevleri olan yerel yönetimlere büyük görevler düşmektedir (Ak, 2017). Mahalli özellikler göz önünde bulundurulduğunda, hizmette halka yakınlık, doğru istek ve ihtiyaçların tespit edilmesindeki zorunluluklar yerel yönetimlerin önemini göstermektedir (Atalay, 2013).

Yerel yönetimler, halkın istek ve gereksinimlerine cevap veren en önemli hizmet sağlayıcılardan biridir. Bu yüzden etki alanı ve hizmet çeşitliliği her geçen gün daha da genişlemektedir (Yücel, vd., 2020). İyi bir yerel yönetimden beklenen salt hizmet sunumu değil, yerel gelişim, sivil diyalog, demokratik katılım ve kaliteli yaşamın sağlanmasıdır (Shah ve Shah, 2006). Bu kaliteli ve nitelikli yaşamın sağlanması noktasında, belirleyici unsurların başında spor gelmektedir.

Sporun toplumsal iyi olma halinin belirleyicisi olmasının yanı sıra, sosyal birlik ve beraberliğin tesis edilmesinde, yardımlaşma ve dayanışmanın tahsisinde önemli görevleri de yerine getirdiği bilinmektedir (Sunay, 2003).

Spor özelinde yerel unsurların harekete geçirilmesi bağlamında yerel yönetimlerden büyükşehir belediyelerinin tutumları ve tutum sonrası gerçekleşen davranış veya eylemlerinin önem arz ettiği düşünülmektedir.

3. Sürdürülebilir Kalkınma ve Spor

Sürdürülebilir kalkınma, insani gelişimin önemli bir sıçramalar yaptığı bir alandır. Sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilirlik kavramının tanımlanması sonrası dönemde, Dünya Çevre ve Gelişme Komisyonu (WCED, 1987)'nin hazırladığı "Ortak Geleceğimiz" adlı raporu ile geniş kitlelerin ilgisini çekmiştir. "Ortak Geleceğimiz" adlı rapor, "Brundtland Raporu" olarak da bilinmektedir. 1992 yılı Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı "Gündem 21" ile de bu kavram, çoğu ülkenin ortak görüşü olarak kabul ettiği tamamlanıcı kuramsal bir yaklaşıma dönüşmüştür. (Kates, vd., 2005).

1992 yılı konferansını takiben, 2000 Birleşmiş Milletler Binyıl Zirvesi (New York)'nde Binyıl Kalkınma Hedefleri adını verdiği ve 2015 yılına kadar gerçekleştirilmek istenen sekiz kalkınma hedefini yayınlamıştır (Adams, 2006). Bin Yıl Kalkınma Hedefleri'nin yerini 2015 yılında 17 temel hedef ve 169 alt hedeften meydana gelen Sürdürülebilir Kalkınma

Hedefleri (SKH) almıştır. Bu hedeflerin de 2030 yılına kadar uygulamaya geçirilmesi planlanmıştır (UN, 2015). Yeni hedeflerden oluşan bu küresel gündemin üye ülkeler tarafından sahiplenilmesi istenilmektedir ve bu 17 hedef aşağıda Şekil 1'de yer almaktadır (UN, 2015):

Sporun hoşgörüyü, saygıyı, dezavantajlı grupların, kadınların, gençlerin ve toplulukların güçlendirilmesini sağladığı, sağlık, eğitim ve sosyal kapsayıcılık hedeflerinin gerçekleştirilmesini teşvik ettiği barışa ve kalkınmaya artan katkısı tüm çevreler tarafından görülmektedir. Spor bu muazzam potansiyel ile mega spor projelerinden, sokak sporları ve yarışmalarına kadar kalkınma hedeflerine ulaşmada yardımcı olmaktadır (UNOSDP, 2015). Sportif etkinlikler yoluyla, toplumda farkındalık artırılabilir, çevresel olumsuz etkiler en minimize edilebilir, ekonomik kalkınma hedefleri desteklenebilir, eğitimden, sağlığa, cinsiyet eşitsizliğinden, sosyal sınıf ve ırk ayrımlarına ve dezavantajlı gruplara kadar pek çok sosyal alanı içine alan kalkınma sağlanarak ve sürdürülebilir kılınabilir.

Şekil 1. Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

4. Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor Çalışması

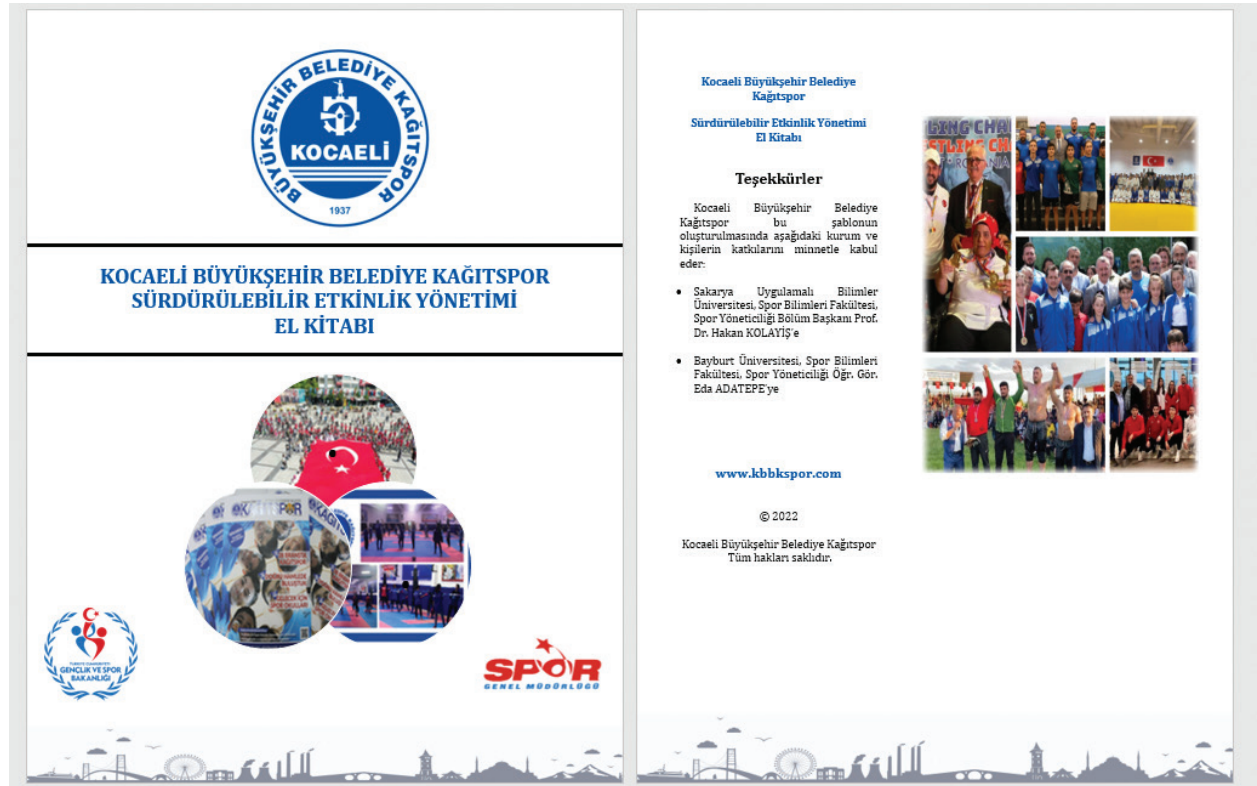
1937 yılı kuruluş tarihli SEKA Kağıtspor, 1987 yılında Kocaeli Büyükşehir Belediyespor kulübü ile 2004 yılında Seka Kâğıt Fabrika'sının Büyükşehir Belediyesine devredilmesi ile ve de isminin yaşatılması amacıyla, "Kocaeli Büyükşehir Belediye Kâğıtspor Kulübü" adını almıştır. Günümüze kadar Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kâğıtspor Kulübü; çeşitli olimpiyatlarda, dünya ve Avrupa şampiyonalarında ve ulusal düzeyde almış olduğu başarılarla ve derecelere Türkiye'de bir marka olarak bilinir hale gelmiştir. 2004 yılı itibari ile yeniden yapılan kulüp, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin amatör spor branşlarına destek vermesi ile birlikte günümüzde; 7 branştan sayısını 31'e; 130 olan sporcu sayısını ise 44.000 üzerine çıkarmıştır. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kağıtspor, her zaman, her yaşta, herkes için sağlıklı, spor yapan toplum oluşturma amacı ile yola çıkmış ve bu misyon doğrultusunda sporun amatör yapılması gerektiğine inanan bir kulüp olarak yoluna devam etmekte ve hizmet yelpazesi ni her geçen gün genişletmektedir (KBB Kağıtspor, 2023).

Ülkemizde spora ilgi ve gereksinim duyan tüm birey ve grupların egzersiz, antrenman ve rekreasyonel faaliyetler yapabilmeleri için en verimli, etkili ve gerekli birimler spor kulüpleridir. Özellikle belediye spor kulüpleri gibi kâr amacı

gütmeyen kurumlar, özel sektör veya ticari kurumlar kadar toplum gözünde prestij sahibi olan ve toplum için faydalı hizmet/ürünler sunan önemli organizasyonlardır. Bunun yanında kurumsallaşmış spor kulüplerinin bugün küçük-büyük fark etmeksizin tüm diğer kulüplere rol model olduğu bilinmektedir (Adatepe, 2022).

Çalışma akışında yerel yönetimler-spor etkileşimine, sürdürülebilir kalkınma-spor etkileşimine bakıldığında, sporun uluslararası düzeyden ulusal düzeye ve yerel düzeye kadar pek çok ölçekte yararlı, etkili ve verimli bir araç olduğu görülmektedir. Sporun bu özel durumunun yerel yönetimlerde sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni gerçekleştirmede kullanımını teşvik etmek, toplumsal farkındalığı artırmak ve sürdürülebilir bir gelecek inşa etmek için kullanılmasının etkili bir yol olduğu düşünülmüştür.

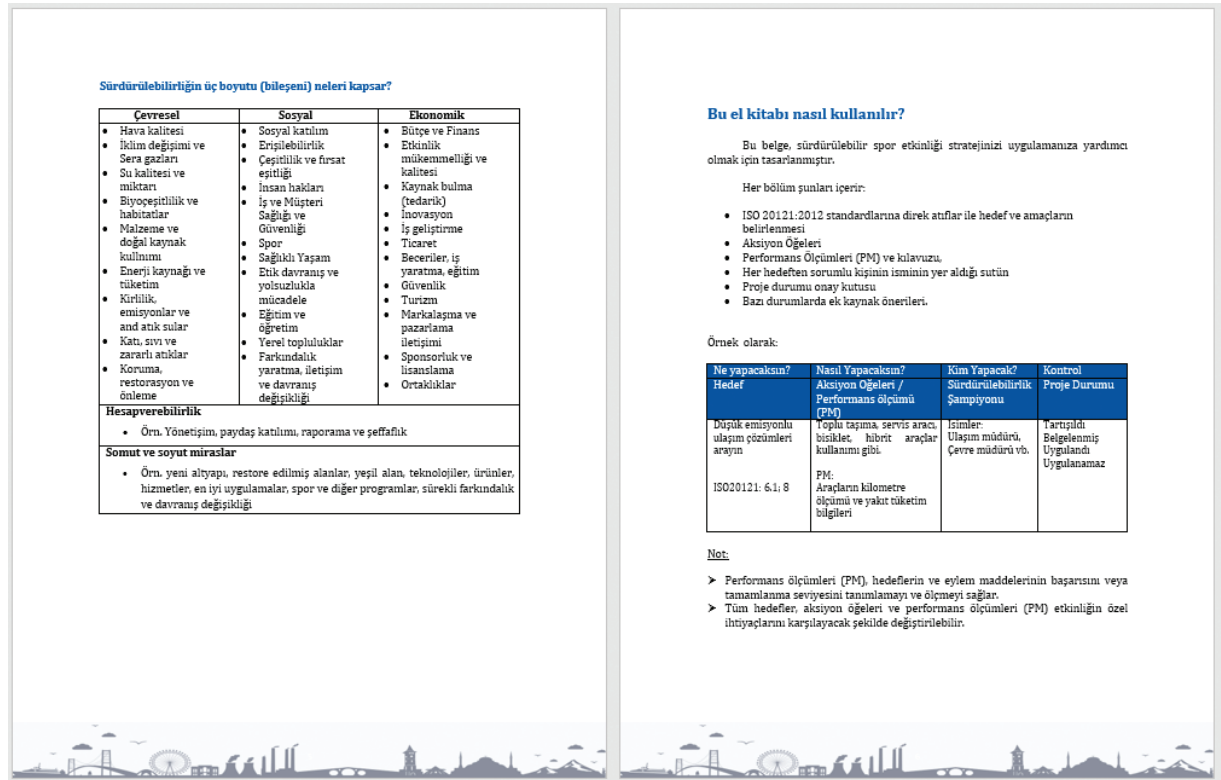
Bu çalışmada bir yerel yönetim spor kulübü olan KBB Kağıtspor'da spor yoluyla Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni gerçekleştirebilmek için bir el kitabı hazırlanmıştır. Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir etkinlik yönetimi kavramları kapsamında da yol haritası oluşturulmuştur ve mevcut durumun iyileştirilmesi amaç edinilmiştir. Aşağıda Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor Kulübü için hazırlanmış olan el kitabının kısa bir versiyona ait görseller yer almaktadır:

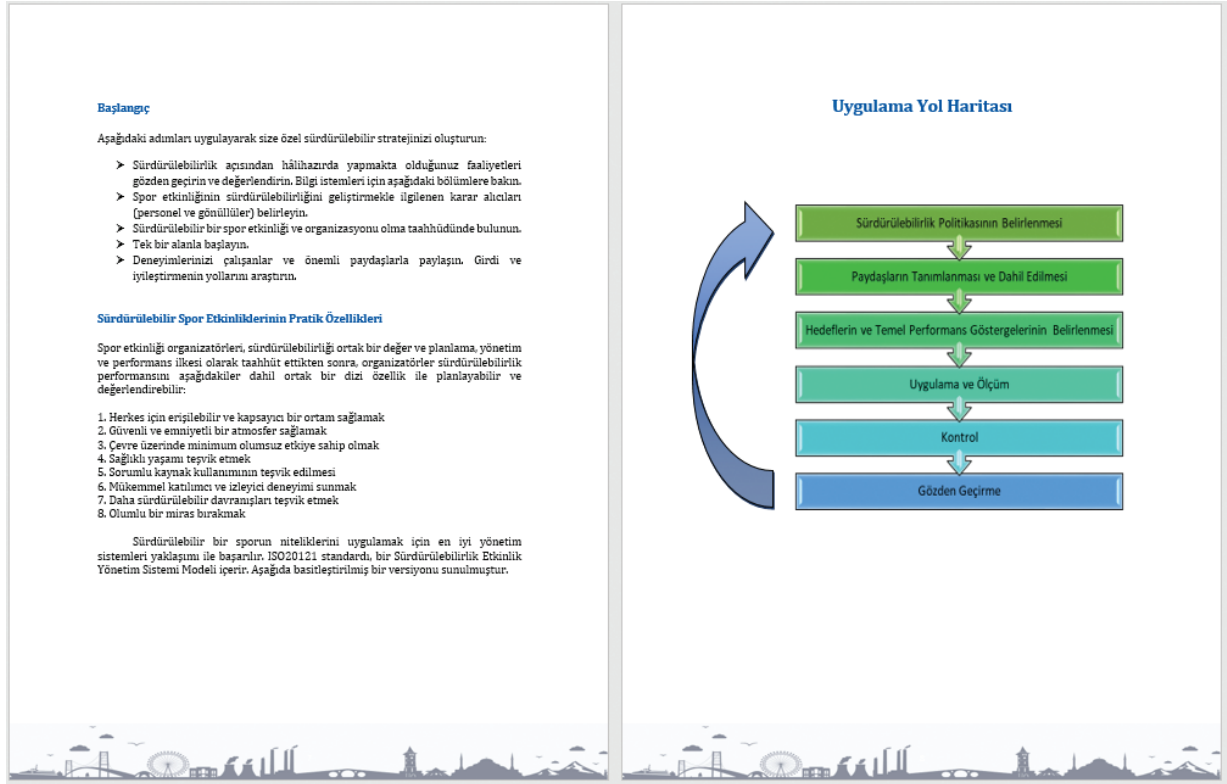
Resim 1. Kapak ve Teşekkürler

Resim 2. İçindekiler ve El Kitabı Hakkında

Resim 3. Sürdürülebilirlik Bileşenleri ve El Kitabının Kullanımı

Resim 4. Başlangıç ve Uygulama Yol Haritası

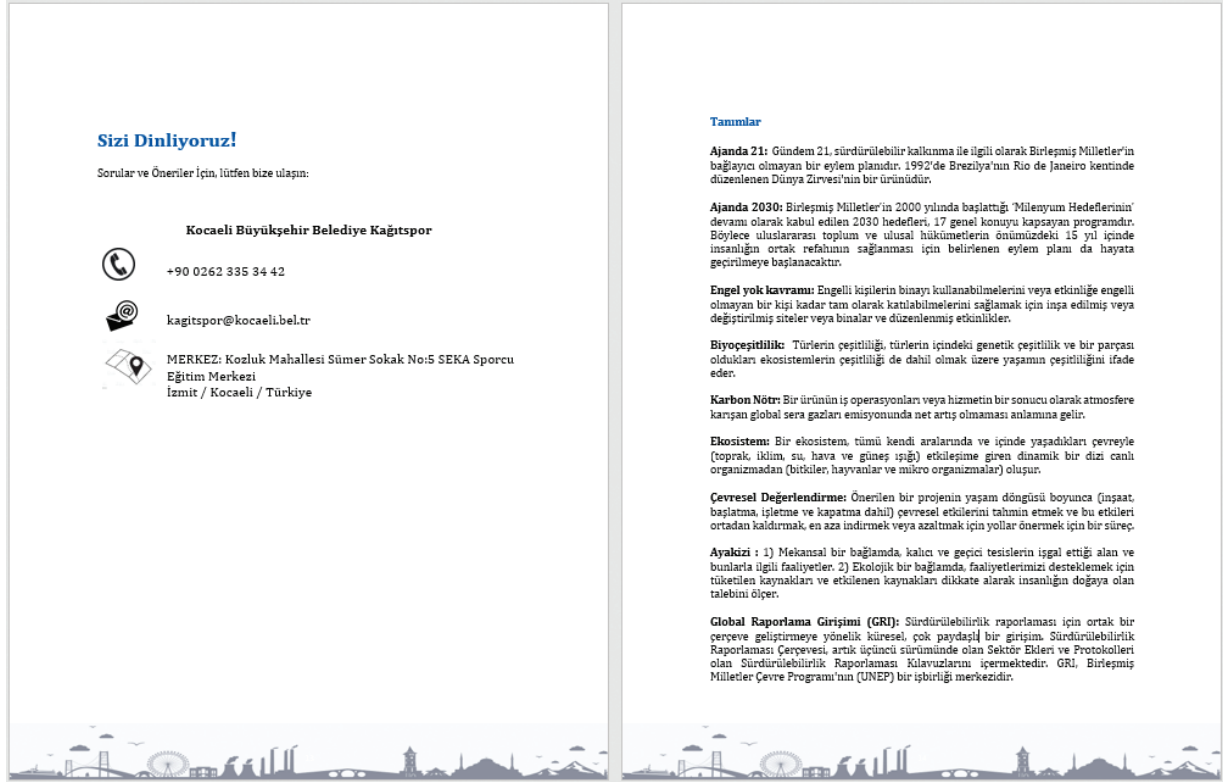
1 - Sürdürülebilir Bir Taahhüt ve Strateji Oluşturulması: Program Kapsamının Belirlenmesi

Sürdürülebilir spor etkinliklerine kurumsal bir taahhütte bulunun. Düşük ayak izli, düşük karbonlu, düşük / sıfır atık sosyal açıdan kapsayıcı, erişilebilir, etik ve yenilikçi bir spor etkinliğinden sorumlu olmaya çalışın.

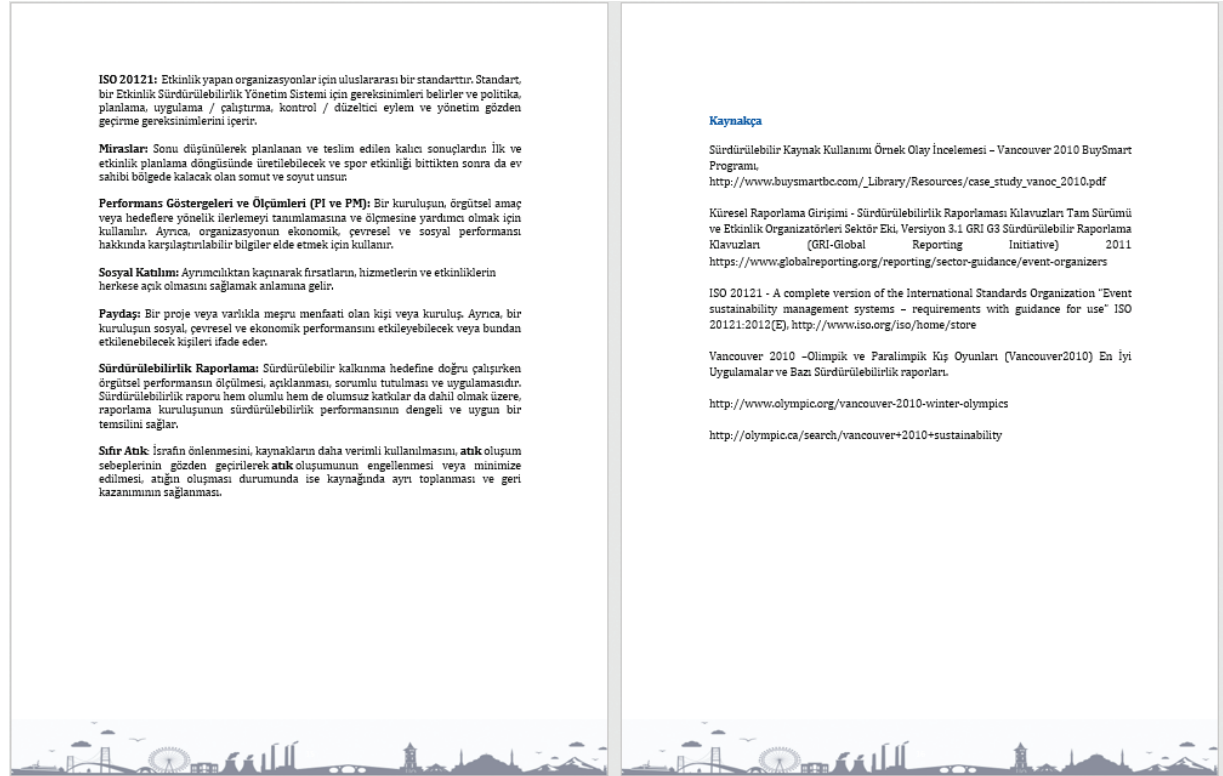
Ne yapacaksınız?	Nasıl Yapacaksınız?	Kim Yapacak?	Kontrol
Hedef	Aksiyon Ögeleri / Performans ölçümü (PM)	Sürdürülebilirlik Şampiyonu	Proje Durumu
Sürdürülebilir spor etkinliğine ilişkin taahhütün oluşturulması ISO20121 5.1 - 5.3	Sürdürülebilir bir spor etkinliği düzenleme ve bunu hem içeride hem de dışarıya iletme niyetinizi ana hatlarıyla açıklayan bir genel taahhüt beyanı yazın. PM: Yazılı taahhüt beyanı Evet/Hayır	İsim:	Tartışıldı Belgeleştirildi Uygulandı Uygulanamaz
Sürdürülebilir temel sorunlarınızı ve paydaşlarınızı belirleyin ISO20121: 6.1.2	Katılım sağlamak için kilit ortaklarınızı (örneğin spor federasyonları, organizasyon komitesi sponsorları, yerel ortaklar, yetkililer) dahil edin. Bu önemli ortakları taahhüt bildirimimin bir parçası olmaya davet edin. PM: Danışan paydaşların listesi ve temel konular / ilgi alanları. Ortakların imzaları veya destek mektupları	İsim:	Tartışıldı Belgeleştirildi Uygulandı Uygulanamaz

Kapsamı tanımlayın	Zaman aralığını, konumu, etkinlikleri ve Sürdürülebilirlik taahhüdü beyanınız ve stratejiniz tarafından ele alınacak temel faaliyetleri belirleyin.	İsim:	Tartışıldı Belgeleştirildi Uygulandı Uygulanamaz
ISO20121: 4.3	PM: -Kapsam tanımlandı. Evet/Hayır		
Risikleri ve fırsatları tanımlayın, değerlendirin	Sürdürülebilir etkinliğiniz ile ilgili tüm risk/fırsatları belirleyin ve ortaya çıkan risk/fırsatların olası ve büyüklüğünü değerlendirin	İsim:	Tartışıldı Belgeleştirildi Uygulandı Uygulanamaz
ISO20121 5.5	PM: -Risk değerlendirme tablosu hazırlandı Evet/Hayır		

Resim 5. Örnek Çalışma

Resim 6. İletişim Bilgileri ve Tanımlar

Resim 7. Tanımlar ve Kaynakça

Değerlendirme ve Sonuçlar

Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor bünyesinde yapılan bu çalışma, yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınmada sporun değerli bir araç olarak kullanıldığı somut bir örnektir. Yine bu çalışmanın Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin gerçekleştirilmesi açısından yerel yönetimlerde gösterilen çabanın da bir yansıması olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceden hareketle, daha sorumlu bir geleceğe doğru da önemli bir adımlar atılmış olur.

Bugün ülkemiz yerel yönetim birimlerinden biri olan Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor'da başlayan

bu çaba, bu eylem veya bu hareket tüm şehir ve bölgelere örnek olabilir ve yaygınlaştırılabilir.

Spor etkisi fazla olan, büyük kitlelere hitap eden yapısından dolayı, sürdürülebilir kalkınma aksiyonunda, toplumundaki değişimi ve farkındalığı teşvik etmek için katalizör görevi görebilir. Sporun kendisi ve yaygınlığı farklı kültürleri ortak paydada bir araya getirme yeteneğine sahiptir. Kültürel, ekonomik veya

politik farklılıklara rağmen halklar arasında köprüler kurabilir.

Potteiger (2017), antrenörler sürdürülebilir kalkınma konusundaki tutumlarına ilişkin yaptığı çalışmada metropollerde yaşayan antrenörlerin daha duyarlı oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bir başka çalışmada Liu ve diğ. (2021) yaptıkları çalışmada, halkın refah düzeyinin sürdürülebilir kalkınma amaçlarını başarmada çok kritik bir rol oynadığını belirtmektedir. Nielsen (2021) tarafından yapılan araştırmada, İsveç- Lund'daki 7 yerel spor kulübü ile yaptığı görüşmelerde tüm spor kulüplerinin sürdürülebilir kalkınmayı desteklediklerini belirtmiştir. Ancak, spor kulüpleri bilgi, deneyim ve kaynak eksikliği nedeniyle konuya nasıl

yaklaşmaları gerektiğini bilmediklerini ifade etmişlerdir. Spor kulüpleri, bu tür uygulamaları başlatmak için yerel yönetimden ve ilgili federasyonlardan destek talep etmiştir. Literatürde yapılan bu çalışmalara bakıldığında; yerel yönetimler-spor-sürdürülebilir kalkınma arasında ilişki olduğu da görülebilmektedir.

Kaynakça

- Adams, W. M. (2006). The future of sustainability: Re-thinking environment and development in the twenty-first century. Report of the IUCN Renowned Thinkers Meeting, 29-31.
- Adatepe, E. (2022). Sürdürülebilir etkinlik yönetim sistemi uygulaması (Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor örneği). Yayınlanmış Doktora Tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya.
- Ak, A. (2017). Türk Sporunda Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.
- Atalay, A. (2013). Kars Ardahan Ağrı Merkez-Yerel Yöneticilerinin Spor Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
- Beutler, I. (2008). Sport serving development and peace: Achieving the goals of the United Nations through sport. *Sport in Society*, 11(4), 359-369. <https://doi.org/10.1080/17430430802019227>
- Çiçek, Y. (2014). Geçmişten günümüze Türkiye’de yerel yönetimler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 53-64. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksusb/issue/10272/126028>
- Henden, H. H. R., Henden, R. (2005). Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumlarındaki Değişim Ve E-Belediyecilik. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (14), 48-66. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/6128/82192>
- Jago, Leo K. & Shaw, Richard N. (1998). Special events: a conceptual and definitional framework. *Festival Management ve Event Tourism*, 5(1), <https://doi.org/10.3727/106527098792186775>
- Kates, R. W., Paris, T., Leiserowitz, A. (2005), What Is Sustainable Development? Goals, Indicators, Values, And Practice, *Environment Science and Policy for Sustainable Development*, Volume 47, Number 3, pages 8-21. <https://doi.org/10.1080/00139157.2005.10524444>
- KBB Kağıtspor. (2023). Hakkımızda. <http://www.kbbkspor.com/kurumsal/kulubumuz-hakkinda>
- Liu, J-Y., Fujimori, S., Takahashi, K., Hasegawa, T., Wu, W., Geng, Y., Takakura, J. & Masui, T. (2021). The importance of socioeconomic conditions in mitigating climate change impacts and achieving Sustainable Development Goals. *Environmental Research Letters*, Volume 16, Number 1
- Nielsen, M.L. (2021). Environmental sustainability among sport clubs in Lund’s (Master’s thesis). Malmö University Faculty for Education and Society. <https://www.divaportal.org/smash/get/diva2:1567492/FULLTEXT02>
- Potteiger, K. (2017). Athletic trainers’ attitudes and perceptions of environmental sustainability. *Journal of Athletic Training*, 52 (12): 1109-1120. <https://doi.org/10.4085/1062-6050-52.12.19>
- Shah, A. & Shah, S. (2006). The New Vision of Local Governance and the Evolving Roles of Local Governments. In Shah, A. (eds). *Local Governance in Developing Countries*. Washington, D.C.: World Bank. <https://gsdrc.org/document-library/the-new-vision-of-local-governance-and-the-evolving-roles-of-local-governments/>
- Sunay, H. (2003). Türk spor politikasına analitik bir bakış. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 39-42. https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000010
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). 2709 sayılı 1982 yılı Anayasası. <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa/>
- UN (2015). UN Sustainable development summit. <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/summit>
- UNOSDP (2015). Birleşmiş Milletler Kalkınma ve Barış Spor Ofisi-2015 Annual Report.
- WCED-World Commission On Environment And Development (1987) . Report Of The World Commission On Environment And Development: Our Common Future, Annex to document A/42/427 - Development and International Cooperation: Environment. <http://www.un-documents.net/ocf-02.htm#I>
- Yücel, A. S., Atalay, A., & Korkmaz, M. (2020). Türkiye’de yerel yönetimler ve spor hizmetleri. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.